

ECO 4ESO · REFORÇ

Reforç · 2a avaluació (unitats 5-7)

El que és imprescindible sobre drets del consumidor, treball en equip i pressupost i finançament, amb exercicis guiats pas a pas.

2a avaluació · Unitats 5, 6, 7

REPÀS TEÒRIC

U5. Els teus drets com a consumidor

Consumidor és tota persona que compra un producte o un servei per a usar-lo, no per a revendre'l. La llei et protegeix perquè enfront tens una empresa amb més informació i més mitjans que tu.

Tens **drets bàsics**: a la *informació veraç* (saber el preu final i el que compres), a la *seguretat* dels productes, a la *garantia* i a *reclamar* si alguna cosa falla.

La **garantia legal** dels productes nous és de **tres anys**: si el producte ix defectuós, el *venedor* (la botiga, no el fabricant) l'ha de reparar o substituir gratis. Si compres per internet, a més tens **14 dies** per a tornar sense donar explicacions (dret de desistiment).

Compte amb els **dark patterns**: trucs de disseny en webs i apps perquè pagues o acceptes sense adonar-te'n (subscripcions ocultes, botó de cancel·lar amagat, costos que apareixen només al final).

U6. Del grup a l'equip

Un **grup** és un conjunt de persones que estan juntes però cadascuna va a la seua. Un **equip** compartix un *objectiu comú*, els seus membres depenen uns dels altres (*interdependència*) i es repartixen el treball.

La **sinergia** és que el resultat de l'equip és major que la suma del que cadascun aconseguiria per separat: $1 + 1$ acaba sent més que 2.

En un equip convé que hi haja **rols distints**: qui aporta idees (cervell), qui organitza (coordinador), qui executa (implementador), qui revisa els errors (avaluador) i qui cuida l'ambient (cohesionador).

Els **conflictes** apareixen sempre. Un conflicte és *constructiu* quan es discutix sobre la tasca i millora les idees; és *destructiu* quan ataca les persones. Ajuda usar l'*escolta activa* i els *missatges-jo* (parlar del que tu sents, sense acusar).

U7. Pressupost, estalvi i finançament

Un **pressupost personal** anota els diners que entren (*ingressos*) i els que ixen (*despeses*) cada mes. Les **despeses fixes** es repetixen quasi iguals (quota del mòbil, gimnàs, transport); les **despeses variables** canvien segons el mes (oci, roba, regals).

L'**estalvi** és la diferència entre ingressos i despeses quan és positiva. La idea clau és *pagar-se a un mateix primer*: apartar l'estalvi al principi, no esperar a veure què sobra.

La **regla 50-30-20** repartix els ingressos: 50 % per a necessitats, 30 % per a desitjos i 20 % per a estalvi.

Per a finançar un projecte hi ha diverses **fonts**: l'estalvi propi, la família i amics (*friends and family*), el microcrèdit, el crowdfunding, els business angels i les ajudes públiques.

EL QUE ÉS ESSENCIAL

- Com a consumidor tens drets protegits per llei: informació veraç, seguretat dels productes, garantia i poder reclamar si alguna cosa falla.
- La garantia legal dels productes nous és de tres anys: si el producte ix defectuós, el venedor l'ha de reparar o substituir sense cost.
- Un equip no és el mateix que un grup: l'equip té un objectiu comú, els seus membres depenen uns dels altres (interdependència) i junts aconseguixen més que per separat (sinergia).
- Un pressupost personal quadra ingressos i despeses. Les despeses fixes es repetixen igual cada mes (lloguer, mòbil); les variables canvien (oci, roba).
- La regla 50-30-20 repartix els ingressos: 50 % necessitats, 30 % desitjos i 20 % estalvi.

- Per a finançar un projecte hi ha diverses fonts: estalvi propi, família i amics, microcrèdit, crowdfunding, business angels i ajudes públiques.

VOCABULARI

consumidor

garantia legal

full de reclamacions

dark patterns

equip

sinergia

pressupost personal

despeses fixes

despeses variables

regla 50-30-20

estalvi

crowdfunding

finançament

EXEMPLES RESOLTS

1. **Estàs en garantia?** Compres una videoconsola nova per 300 € i als huit mesos deixa d'encendre's sola, sense que l'hages colpejada ni mullada. Pots reclamar? A qui i què pots demanar?

Anem pas a pas.

1. Termini: la garantia legal dels productes nous és de **tres anys**. Han passat huit mesos, així que estàs **dins del termini**.

2. De qui és la culpa? L'error no l'has provocat tu (no l'has colpejada ni mullada): és un defecte del producte, que la garantia cobrix.

3. A qui reclames? Al **venedor**, és a dir, a la botiga on la vas comprar, no al fabricant.

4. Què pots demanar? Que te la **reparen o la substituïsquen** sense cost. Si no és possible, la rebaixa del preu o la devolució dels diners.

Resultat: sí que pots reclamar a la botiga i exigir reparació o canvi gratis.

2. **Ordena un pressupost.** Hugo ingressa 80 € al mes (paga més el que guanya cuidant el seu cosí). Gasta: mòbil 12 €, eixides amb amics 25 €, snacks 10 € i un regal 8 €. Classifica les despeses en fixes i variables i calcula quant pot estalviar.

1. Despeses fixes (es repetixen iguals cada mes): mòbil **12 €**.

2. Despeses variables (canvien segons el mes): eixides 25 € + snacks 10 € + regal 8 € = **43 €**.

3. Total de despeses: 12 + 43 = **55 €**.

4. Estalvi: ingressos - despeses = 80 - 55 = **25 €**.

Resultat: Hugo pot estalviar 25 € al mes si manté eixes despeses.

3. **Aplica la regla 50-30-20.** Claudia ingressa 600 € al mes amb un treball d'estiu. Quant hauria de destinar a necessitats, a desitjos i a estalvi segons la regla?

La regla repartix els ingressos en tres parts.

Necessitats (50 %): $600 \times 0,50 = 300 \text{ €}$.

Desitjos (30 %): $600 \times 0,30 = 180 \text{ €}$.

Estalvi (20 %): $600 \times 0,20 = 120 \text{ €}$.

Comprovació: $300 + 180 + 120 = 600 \text{ €}$. Les tres parts sumen el total, així que el repartiment és correcte.

4. **Assigna els rols de l'equip.** En un treball de classe, Aitana proposa un munt d'idees originals, Leo organitza el calendari i repartix tasques, i Nora revisa sempre els errors abans de lliurar. Quin rol complix cadascú i per què l'equip els necessita els tres?

Identifiquem cada persona amb el seu rol.

Aitana aporta idees → rol **cervell** (creatiu).

Leo organitza i repartix → rol **coordinador**.

Nora revisa els errors → rol **avaluador**.

Per què calen els tres? Si només hi haguera gent com Aitana, hi hauria moltes idees però res acabat ni revisat. Si només hi haguera avaluadors, no naixerien idees noves. La **varietat de rols** fa que l'equip funcione: idees, organització i revisió es complementen.

5. **Calcula un interés simple.** Marc posa 200 € en un compte que dona un 3 % d'interés simple a l'any. Quant interés guanya en un any? Quant té en total després de 2 anys?

L'interés simple es calcula sempre sobre els diners inicials.

1. Interés d'un any: $200 \times 0,03 = 6 \text{ €}$.

2. Interés de 2 anys: $6 \times 2 = 12 \text{ €}$ (cada any guanya els mateixos 6 €).

3. Total després de 2 anys: $200 + 12 = 212 \text{ €}$.

Resultat: guanya 6 € a l'any i acaba amb 212 € als dos anys.

PRACTICA

- Compres uns auriculars nous i als cinc mesos deixen de funcionar sense que els hages colpejats. Estàs dins del període de **garantia legal**? Què pots exigir i a qui?
- Indica si cada situació és un **dret** del consumidor o un **dark pattern** (truc per a enganyar-te): (a) la web t'informa amb claredat del preu final amb impostos; (b) et subscriuen a una prova gratis que es cobra sola si no la cancel·les i amaguen el botó de cancel·lar.
- Compres una dessuadora per internet, t'arriba i en emprovar-la no t'agrada com et queda (no té cap defecte). Pots tornar-la? De quant de temps disposes?
- Una botiga física es nega a donar-te una solució per un producte defectuós i tu vols deixar constància oficial de la teua queixa. Quin document pots demanar i per a què servix?
- Un electrodomèstic que vas comprar fa un any comença a fallar per un defecte de fàbrica. El fabricant et diu que reclames a la botiga; la botiga et diu que reclames al fabricant. Qui té raó segons la garantia legal?
- Anomena **tres drets bàsics** que la llei reconeix a qualsevol consumidor.
- Explica amb les teues paraules la diferència entre un **grup** i un **equip**, i digues què significa que un equip tinga **sinergia**.
- Assigna un **rol d'equip** a cada persona: (a) Sara sempre té idees noves i originals; (b) Dani s'encarrega del calendari i repartix les tasques; (c) Eva revisa el treball i caça els errors abans de lliurar.
- Classifica cada situació com a **conflicte constructiu** o **conflicte destructiu**: (a) dos membres discuteixen quin disseny queda millor per al cartell; (b) un membre insulta un altre i li diu que és un inútil.
- Reescriu esta frase acusadora com un **missatge-jo**: «Mai fas res, sempre ho deixes tot per al final.»

11. Classifica estes despeses d'Iván en **fixes** o **variables**: tarifa del mòbil 15 €, cine amb amics 12 €, abonament de transport 30 €, roba nova 25 €, quota del gimnàs 20 €.
12. Noa ingressa 800 € al mes. Aplica la **regla 50-30-20** i digues quant hauria de destinar a necessitats, a desitjos i a estalvi.
13. Aplica la **regla 50-30-20** a uns ingressos de 1.000 € al mes.
14. Laia ingressa 150 € en un mes i gasta en total 110 €. Quant estalvia eixe mes? Quin percentatge dels seus ingressos representa l'estalvi?
15. Un mes Pol ingressa 200 € i aconseguix estalviar 30 €. Quin **percentatge** dels seus ingressos ha estalviat? Arriba al 20 % que recomana la regla 50-30-20?
16. Distingix entre **despesa fixa** i **despesa variable** amb un exemple de cadascuna de la vida d'un estudiant, i explica per què convé revisar les despeses fixes dues vegades a l'any.
17. Olga guarda 500 € en un compte que paga un **2 % d'interés simple** a l'any. Quant interès guanya en un any?
18. Un grup de joves vol llançar un videojoc però no té diners. Volen demanar aportacions a molta gent per internet a canvi de recompenses (una còpia del joc, el seu nom als crèdits...). Quina font de finançament estan usant i quin avantatge té?
19. Anomena **quatre fonts de finançament** a les quals pot recórrer un projecte emprenedor a Espanya.
20. Una emprenedora demana als seus pares i a un oncle 3.000 € per a arrancar el seu projecte, sense interessos i tornant-lo quan puga. Quina font de finançament és? Indica un avantatge i un inconvenient.

SOLUCIONARI

1. La garantia legal dels productes nous és de **tres anys**. Als cinc mesos estàs dins del termini.
Pots exigir al **venedor** (la botiga on els vas comprar, no al fabricant) que els **repare o substituïska** sense cost. Si no és possible, podries demanar la rebaixa del preu o la devolució dels diners.
2. (a) És un **dret** del consumidor: la informació ha de ser veraç i clara, inclòs el preu final.
(b) És un **dark pattern** (subscripció oculta): la web està dissenyada perquè pagues sense adonar-te'n dificultant la cancel·lació.
3. Sí. En les compres per internet existix el **dret de desistiment**: pots tornar el producte **sense donar explicacions** en un termini de **14 dies** des que el reps i et tornen els diners.
Compte: este dret és de les compres en línia; en una botiga física la devolució per no agradar-te depén de la política de la botiga, no de la llei.
4. Pots demanar el **full de reclamacions**, un document oficial que tots els establiments estan obligats a tindre.
Servix per a deixar constància per escrit de la teua queixa: una còpia se la queda l'administració de consum, que pot mediar o sancionar el comerç si ha incomplert la llei.

-
5. Té raó el fabricant: per la **garantia legal** has de reclamar al **venedor** (la botiga on vas comprar). És la botiga la responsable enfront de tu, i després ja s'entendrà ella amb el fabricant.
Com que estàs dins dels tres anys, la botiga l'ha de reparar o substituir sense cost.
6. Per exemple: **dret a la informació** veraç (preu final clar, etiquetatge), **dret a la seguretat** (que el producte no siga perillós) i **dret a reclamar** i ser indemnitzat si alguna cosa ix malament. També valen el dret a la garantia i a la protecció de les teues dades.
7. Un grup és un conjunt de persones que estan juntes però cadascuna va a la seua.
Un equip compartix un objectiu comú, els seus membres depenen uns dels altres (interdependència) i es repartixen el treball.
Sinergia significa que el resultat de l'equip és major que la suma del que cada membre aconseguiria per separat: $1 + 1$ acaba sent més que 2.
8. (a) Sara → rol **cervell** (aporta idees).
(b) Dani → rol **coordinador** (organitza i repartix).
(c) Eva → rol **avaluador** (revisa i controla la qualitat).
Un bon equip combina els tres: idees, organització i revisió.
9. (a) **Conflicte constructiu**: es discuteix sobre la *tasca* (quin disseny és millor) i això pot millorar el resultat.
(b) **Conflicte destructiu**: ataca la *persona* (insults), trenca l'ambient i no ajuda gens.
10. Un missatge jo parla del que tu sents i necessites, sense acusar. Per exemple: «**M'angoixe quan arribem tard al lliurament; m'ajudaria que repartirem les tasques amb més antelació.**»
Així s'expressa el problema sense atacar l'altra persona, que és el que ajuda a resoldre el conflicte.
11. Despeses fixes (es repeteixen iguals cada mes): mòbil 15 €, transport 30 €, gimnàs 20 €.
Despeses variables (canvien segons el mes): cine 12 €, roba 25 €.
12. Necessitats (50 %): $800 \times 0,50 = 400$ €.
Desitjos (30 %): $800 \times 0,30 = 240$ €.
Estalvi (20 %): $800 \times 0,20 = 160$ €.
Comprovació: $400 + 240 + 160 = 800$ €.
13. Necessitats (50 %): $1.000 \times 0,50 = 500$ €.
Desitjos (30 %): $1.000 \times 0,30 = 300$ €.
Estalvi (20 %): $1.000 \times 0,20 = 200$ €.
Comprovació: $500 + 300 + 200 = 1.000$ €.
14. Estalvi = ingressos - despeses = $150 - 110 = 40$ €.
Percentatge: $40 / 150 = 0,2667 \rightarrow 26,7\%$ **aproximadament**. Estalvia una mica més de la quarta part del que ingressa.
15. Percentatge estalviat: $30 / 200 = 0,15 \rightarrow 15\%$.
No arriba al 20 % recomanat: li faltarien $0,20 \times 200 = 40$ €, és a dir, 10 € més d'estalvi.
16. **Despesa fixa**: la quota del mòbil (15 €/mes), es repeteix igual cada mes.
Despesa variable: eixir a menjar fora, depèn del que faces eixe mes.
Convé revisar les fixes perquè es decideixen una vegada i després «sagnen» cada mes: una subscripció de 10 €/mes que ja no uses són 120 € a l'any tirats.
17. Interés simple d'un any = capital $\times$ tipus = $500 \times 0,02 = 10$ €.
Al cap de l'any tindria $500 + 10 = 510$ €.

-
18. És **crowdfunding** (micromecenatge): finançament col·lectiu de moltes persones a través d'una plataforma en línia a canvi de recompenses.
Avantatge: aconseguixen diners sense endeutar-se amb un banc i, a més, comproven si la gent està interessada en el producte abans de fabricar-lo.
19. Per exemple: l'**estalvi propi**, la **família i amics** (friends and family), el **microcrèdit** (préstec xicotet), el **crowdfunding**, els **business angels** (inversors particulars) i les **ajudes públiques** (subvencions, Tarifa Plana d'autònoms). Amb anomenar-ne quatre n'hi ha prou.
20. És finançament de **família i amics** (friends and family).
Avantatge: sol ser diners ràpids, barats (sense interessos o molt baixos) i flexibles en els terminis.
Inconvenient: mescla diners i relacions personals; si el projecte va malament, pot danyar la relació familiar o d'amistat.